

อิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมและ เจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาปริญญาตรี

จักรภัทร สาตะระ^{1*}

บัวชมพู ชันตรี²

พิมพ์วิภา เอี่ยมทศ³

ภณทิลา หาญไพร์เกรียงไกร⁴

นรุทธิ์ พรประสิทธิ์⁵

ศรสลัก นิมบุตร⁶

สำเนียง เพชรจอม⁷

บทคัดย่อ

การแต่งงานถือเป็นหนึ่งในเหตุการณ์สำคัญของชีวิตที่ได้รับความสนใจในด้านสังคมและวัฒนธรรมทั่วโลก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม และเจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย จำนวน 216 คน ด้วยวิธีการสุ่มโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 5 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามเจตคติต่อการแต่งงาน แบบสอบถามความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม แบบสอบถามความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม และแบบสอบถามเจตนาที่จะแต่งงาน โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของแบบสอบถาม มีค่าระหว่าง 0.81 - 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของเจตคติต่อการแต่งงาน ($\beta = 0.872$, $p < .001$) สามารถมีอำนาจในการทำนายเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาปริญญาตรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ในขณะที่ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคมและความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมไม่ได้แสดงนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการแต่งงานในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างเจตคติที่ดีต่อการแต่งงาน

คำสำคัญ: ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงาน
เจตนาที่จะแต่งงาน

Received: December 3, 2024, **Revised:** January 17, 2025, **Accepted:** February 7, 2025,

¹⁻⁴ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author; Jakapat.s@ku.th

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁷⁻⁸ อาจารย์ ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Effects of Normative Expectation, Empirical Expectation, and Attitudes Toward Marriage on Intention to Marry Among Undergraduate Students

Jakapat Sadara^{1*}

Buachompoo Khantree²

Phimwipa lamthot³

Phantila Hanpeerakriengkrai⁴

Narut Pornprasit⁵

Sornsaluk Nimbut⁶

Samneang Phetjom⁷

Abstract

Marriage is a significant life event that draws attention in social and cultural contexts worldwide. In this study, we aimed to explore how normative expectations, empirical expectations, and marriage attitudes affect undergraduate students' intention to marry. The study involved 216 undergraduate students as participants by accidental sampling. Data was collected using a questionnaire divided into five sections: a personal factors questionnaire, an attitude toward marriage questionnaire, an empirical expectations questionnaire, a normative expectations questionnaire, and an intention to marriage questionnaire. Cronbach's alpha coefficients for the questionnaires ranged from 0.81 to 0.88. Percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and Multiple regression were used for analysis. The results indicated that attitudes toward marriage ($\beta = 0.872$, $p < .001$) significantly predicted the intention to marriage of undergraduate students while empirical expectations and normative expectations did not demonstrate statistical significance in predicting. The results of this study can be used as a foundational basis for the development of policies or strategies aimed at promoting understanding of marriage among students, with a focus on fostering positive attitudes toward marriage.

Key words: Empirical expectations Normative expectations Attitudes toward Marriage Intention to marriage

Received: December 3, 2024, **Revised:** January 17, 2025, **Accepted:** February 7, 2025,

¹⁻⁴ Undergraduate, Bachelor's degree in Community Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, E-mail:

*Corresponding author; Jakapat.s@ku.th

⁵ Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

⁷⁻⁸ Lecturer, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

บทนำ

สังคมไทยในอดีตให้ความสำคัญกับการแต่งงาน มีเหตุมาจากบทบาททางสังคมที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่หารายได้ให้แก่ครอบครัว ในขณะที่ผู้หญิงนั้นต้องอยู่บ้าน ซึ่งต่างจากบริบทสังคมไทยในปัจจุบันที่ผู้หญิงสามารถทำงานและหารายได้ให้ตนเองได้เช่นเดียวกับผู้ชาย ทำให้ต่างคนต่างสามารถดูแลตนเองได้ แต่สำหรับสังคมไทยการแต่งงานยังคงถือเป็นสัญลักษณ์ของการก้าวขึ้นเป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มตัวด้วยบริบทของการสร้างครอบครัวใหม่ รวมถึงการมีบุตรซึ่งมักจะเป็นเช่นนั้นหลังแต่งงานไม่นาน กล่าวได้ว่าการแต่งงานเป็นเหมือนหน้าที่ทั้งทางสังคม ค่านิยม คุณธรรมในประเทศไทยมาอย่างช้านาน (Jaisuekun & Sunanta, 2023; Rattanawijan, 2022)

แม้ว่าการแต่งงานจะดูเป็นหน้าที่ตามบริบทสังคมแค่ไหน อิทธิพลของยุคสมัยที่เปลี่ยนไปก็ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมแต่งงานของคนในปัจจุบัน เช่น การแต่งงานที่ช้าลง อีกนัยหนึ่งคือแต่งงานในอายุที่มากขึ้นกว่าแต่ก่อน หรือแม้แต่การตัดสินใจว่าจะไม่แต่งงานเลย (Raymo, 2021) พฤติกรรมตัดสินใจเช่นนี้ทำให้เกิดการลดลงของอัตราการเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญคือส่วนใหญ่พบได้ในทวีปเอเชีย (Yong, 2014) ซึ่งคาดว่าประเทศไทยเองก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบปัญหาดังกล่าว จากข้อมูลอัตราการเจริญพันธุ์ในประเทศไทยพบว่าจากในปี พ.ศ. 2553 อยู่ที่ 1.5 (ผู้หญิง 1 คนจะมีบุตรโดยเฉลี่ย 1.5 คนในระยะเวลาทั้งชีวิต หรือกล่าวได้ว่าเฉลี่ยแล้วผู้หญิงไทย 1 คนมีบุตรได้เพียงคนเดียว) โดยคงไว้อย่างนั้นจนถึงปี พ.ศ. 2556 ก่อนจะขยับขึ้นมาเป็น 1.6 ในปี พ.ศ. 2557 - 2558 และลดลงมาอยู่ที่ 1.1 ในปี พ.ศ. 2566 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) หากเป็นค่าเฉลี่ยแยกตามจังหวัด ยกตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และมีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด ก็มีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่เพียง 0.89 ในปี พ.ศ. 2553 (UNFPA, 2015) ซึ่งอาจเป็นผลจากการแต่งงานที่ช้าลงและการตัดสินใจไม่แต่งงานของประชากรไทยในปัจจุบัน

การลดลงของอัตราการเจริญพันธุ์นำไปสู่ผลกระทบที่ตามมาในหลายด้าน เช่น ด้านสังคม ที่โครงสร้างครอบครัวจะเล็กลงทำให้สถาบันครอบครัวอาจมีความเปราะบางลงในส่วนของการสนับสนุนทางกายภาพและจิตใจ ทั้งในส่วนของเด็กที่เติบโตมา (เช่น ไม่มีพี่น้อง ญาติ ลูกพี่ลูกน้องในวัยไล่เลี่ยกัน) และผู้สูงอายุ (เช่น ไม่มีบุตรคอยดูแล) (Lee, 2022) หรือในด้านการชะลอตัวทางเศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรสูงวัยที่เพิ่มขึ้นและจำนวนแรงงานที่ลดลง (GBD 2021 Fertility and Forecasting Collaborators, 2024) การที่บุคคลตัดสินใจมีบุตรน้อยลง ก็นำไปสู่การลดลงของอัตราการเจริญพันธุ์ทั้งในภาพรวมของประชากรโลก และในพื้นที่ของตนเอง โดยการจะเพิ่มหรือลดของอัตราเจริญพันธุ์นั้นโดยเฉพาะในส่วนของประเทศในทวีปเอเชีย การแต่งงานถือเป็นหนึ่งในตัวแปรหลักที่มีอิทธิพล ทั้งในแง่ของวัฒนธรรมที่อยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่ และเนื่องจากการมีบุตรโดยบิดาและมารดาที่ได้สมรสถูกต้องตามกฎหมายจะทำให้ได้รับสวัสดิการหรือการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายของการดูแลบุตรนั้นลดลง นำไปสู่แนวโน้มการตัดสินใจมีบุตรที่เพิ่มขึ้น (Fukuda, 2020)

แม้ว่าอิทธิพลของแนวความคิดตะวันตกยุคใหม่ ซึ่งมองว่าการแต่งงานไม่ใช่เรื่องจำเป็นจะทำให้การแต่งงานในประเทศไทยลดลง แต่ความคาดหวังทางจากครอบครัวก็ยังคงมีผลต่อการตัดสินใจแต่งงานและมีบุตรรองลงมาจากความต้องการของคู่ครอง จากการศึกษาของ มนสิการ กาญจนะจิตตรา (2559) ที่ได้ข้อมูลใน

ประเด็นนี้ในมุมมองของผู้ใหญ่ในครอบครัว โดยมักจะให้เหตุผลว่า “พออายุมากขึ้น ถ้าไม่มีบุตร ไม่มีคนดูแล อาจขาดความมั่นคง” ในส่วนของตัวบุคคลเองก็ให้คำตอบในประเด็นนี้ที่สื่อถึงอิทธิพลของความคาดหวังจากครอบครัว เช่น “ยังมีอีก 4 คนที่รอลูกของเราอยู่ นั่นก็คือพ่อแม่ของเราและพ่อแม่ของภรรยา” บ้างก็ให้คำตอบมาว่า “ความกดดัน” เป็นเหตุผลให้แต่งงานและมีบุตร ข้อมูลเหล่านี้แสดงถึงความสำคัญของบรรทัดฐานและค่านิยมในสังคมทั้งจากตัวคนอื่น ๆ และตนเอง แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีกลุ่มที่เลือกที่จะเพิกเฉยต่อความกดดันจากทางครอบครัวเช่นกัน โดยหนึ่งในสาเหตุที่ให้เหตุผล คือ การแต่งงานเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมมากกว่าการมีบุตร

ข้อมูลจากการศึกษาชี้ประเด็นเรื่องความขัดแย้งของการยินยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมที่น่าสนใจ นำไปสู่คำถามที่ว่า สรุปแล้วความกดดันจากครอบครัวที่คาดหวังให้ทำตามบรรทัดฐานสังคม (การแต่งงานหรือการมีบุตร) นั้น ในบริบทของสังคมปัจจุบันนี้ยังคงมีอิทธิพลอยู่จริงหรือไม่? ซึ่งการจะวัดอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับกระบวนการและองค์ประกอบของ “บรรทัดฐานทางสังคม” ก่อน Paluck and Ball (2010 cited in Mackie et al., 2014) ได้กล่าวถึง บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) ไว้ว่าเป็นสิ่งที่บุคคลในบางกลุ่มเชื่อว่ามีเป็นเรื่องปกติ หรือมองว่าเป็นการกระทำทั่วไป การกระทำที่เหมาะสม หรือทั้งสองอย่าง ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีข้อถกเถียงถึงความไม่ชัดเจนต่อความเข้าใจในประเด็นนี้เกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของบรรทัดฐานทางสังคมในกลุ่มนักทฤษฎี แต่ถึงอย่างนั้น องค์ประกอบสำคัญในการกำหนดการรับรู้ของบรรทัดฐานทางสังคมขึ้นมานักทฤษฎีหลายท่านเห็นพ้องต้องกัน คือ สิ่งที่คุณคณนั้น ๆ เชื่อว่า “กลุ่มอ้างอิง” (Reference Group) ของตนเป็นอย่างไร กลุ่มอ้างอิงนั้นสามารถเรียกได้อีกอย่างว่า เป็นบุคคลสำคัญของบุคคลนั้น ๆ หรือบ้างก็เรียกว่าชุมชน กลุ่มบุคคล กลุ่มพันธะประชากร (Mackie et al., 2014) ซึ่งการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมผ่านกลุ่มอ้างอิงนั้นประกอบจาก 2 ส่วน ได้แก่ 1) การรับรู้ว่าคุณกลุ่มอ้างอิงทำอะไร 2) การรับรู้ว่าคุณกลุ่มอ้างอิงคิดว่าตัวบุคคลควรทำอะไร ซึ่งในประเด็นดังกล่าวมีนักทฤษฎีหลายท่านที่ได้ศึกษา เช่น Icek Ajzen ที่ได้นิยามองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนนั้นออกมาเป็น 2 องค์ประกอบใหม่ ได้แก่ บรรทัดฐานเชิงชี้แนะ (Injunctive Norm) ซึ่งคือ การตระหนักการรับรู้ของแต่ละคน ต่อความต้องการของบุคคลสำคัญรอบข้าง (กลุ่มอ้างอิง) ว่าต้องการให้ตนเองกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด และบรรทัดฐานเชิงบรรยาย (descriptive norms) หมายถึง การรับรู้ของแต่ละคนต่อบุคคลสำคัญรอบข้าง (กลุ่มอ้างอิง) ว่าได้กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ (Ajzen, 1991 อ้างถึงใน อมินดารา อริยธาดา, 2564) และอีกหนึ่งในนั้นมีทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยองค์ประกอบที่แตกต่างออกไป จากการชี้แนะของกลุ่มอ้างอิงสู่ความคาดหวัง ทฤษฎีนั้นคือ ทฤษฎีความคาดหวังทางสังคม (Social Expectations) ของ Bicchieri ในปี 2006 ซึ่งได้ให้องค์ประกอบของบรรทัดฐานทางสังคมเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1) ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม (Empirical Expectation) คือ ความเชื่อหรือการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ “คนส่วนใหญ่ในสังคมหรือกลุ่ม” ทำหรือปฏิบัติในชีวิตจริง เช่น หากเราเห็นว่าคนส่วนใหญ่ใส่หน้ากากอนามัยเวลาออกไปข้างนอก เราก็อาจคิดว่าการใส่หน้ากากเป็นเรื่องธรรมดาที่คนทั่วไปทำกัน

2) ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม (Normative Expectations) คือ ความเชื่อหรือการรับรู้เกี่ยวกับ “สิ่งที่ควรทำ” หรือพฤติกรรมที่ “ถูกต้องเหมาะสม” ตามความเห็นของสังคมหรือกลุ่มนั้น เช่น การต่อแถว เพราะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สุภาพและเคารพสิทธิของผู้อื่น หากใครแซงแถว อาจถูกมองว่าไม่มีมารยาทหรือเห็นแก่ตัว

ทฤษฎีของ Bicchieri ถือนำไปสู่การทบทวนความแตกต่างของบรรทัดฐานเชิงชั้นนำและบรรยายของ Ajzen อีกครั้งหนึ่ง โดยชี้ให้เห็นว่าการมององค์ประกอบให้เป็นความคาดหวัง ทำให้ชัดเจนมากขึ้นว่าบรรทัดฐานทางสังคมถูกสร้างขึ้นจากความเชื่อและความปรารถนาของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง เราเลือกที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขของสังคมจากความคาดหวังเหล่านั้น เพราะเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกและควรจะทำ (Bicchieri, 2006) ทฤษฎีของ Bicchieri ครอบคลุมในประเด็นของด้านเศรษฐศาสตร์และจิตวิทยาสังคม ถือเป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลาย (Mackie et al., 2014)

จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับเจตนาของพฤติกรรม หนึ่งในทฤษฎีที่ถูกนิยมนำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action; TRA) ที่พัฒนาโดย Fishbein & Ajzen ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรม (Behavior) ที่ถูกแสดงออกมานั้น เป็นผลมาจากเจตนา (Intention) ซึ่งมีปัจจัย 2 ประการที่มีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดเจตนาได้แก่เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) (Fishbein & Ajzen, 1975) ซึ่งเมื่อนำมาทบทวนกับบริบทของการแต่งงาน การศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลนั้นจะสามารถอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจแต่งงานผ่าน 2 ปัจจัย ได้แก่ เจตคติต่อการแต่งงานและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมแต่งงาน ซึ่งเมื่อทบทวนนิยามที่ Ajzen (2020) ได้ให้ไว้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม (Normative beliefs) นำไปสู่การรับรู้ถึงแรงกดดันจากสังคมหรือความคาดหวัง (Perceive social pressure/Normative expectations) และได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) พบว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังทางสังคมของ Bicchieri (2006) จึงได้นำองค์ประกอบจากทฤษฎีความคาดหวังทางสังคมมาศึกษาปัจจัยเรื่องการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคล

สำหรับปัจจัยด้านเจตคติ Ajzen (1991) ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นการประเมินของบุคคลที่มีต่อภาพรวมของพฤติกรรม รวมไปถึงผลที่ตามมาของพฤติกรรม ซึ่งมีทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ถ้าประเมินผลที่ตามมาของพฤติกรรมที่บุคคลได้กระทำออกมาเป็นทางด้านบวก บุคคลจะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรม ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลที่ตามมาของพฤติกรรมที่บุคคลได้กระทำประเมินได้เป็นทางด้านลบ บุคคลจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น หากนำนิยามดังกล่าวมามองในมุมของเจตคติต่อการแต่งงานที่จะนำไปสู่เจตนาในการจะกระทำพฤติกรรม จะสามารถกล่าวได้ว่าเมื่อบุคคลนั้นประเมินภาพรวมผลที่ตามมาของการแต่งงาน หากประเมินว่าผลที่ตามมาเป็นไปในด้านบวก เช่น แต่งงานแล้วได้ผลลัพธ์ที่ดี บุคคลก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการแต่งงาน นำไปสู่การเจตนาที่จะแต่งงาน นำไปสู่การตัดสินใจแต่งงานที่เป็นพฤติกรรม แต่หากประเมินแล้วผลลัพธ์เป็นไปในด้านลบ เช่น แต่งงานแล้วนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่ดี บุคคลก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการแต่งงาน และมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าวคือการแต่งงาน ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับประเด็นนี้ก็ได้อพบว่าเจตคตินั้นมีทั้งความสัมพันธ์ทางบวกและอิทธิพลทางบวกต่อเจตนาที่จะแต่งงานในกลุ่มวัยรุ่น (Nejatian, 2021; Tamizarasi & Jecinth, 2023).

Abdurahman et al., (2023) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมต่อการแต่งงาน ขณะอายุน้อยในประเทศเอธิโอเปีย โดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)

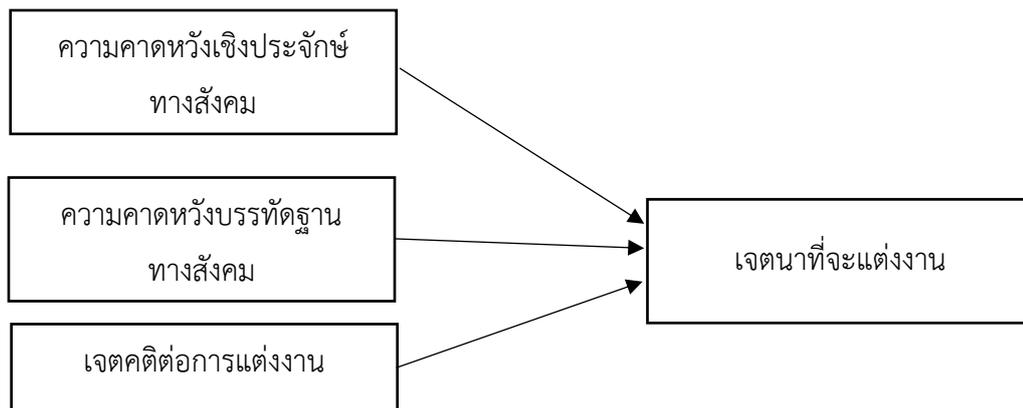
ร่วมกับทฤษฎีความคาดหวังทางสังคม (Social Expectations) ของ Bicchieri โดยศึกษาจากหลายตัวแปร แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) เจตคติต่อการแต่งงาน 2) บรรทัดฐานทางสังคม (ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังบรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การลงโทษทางสังคมหรือผลที่ตามมาจากการกระทำ ดัชนีความมั่งคั่งในครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับอายุที่สามารถแต่งงานได้ ถูกต้องตามกฎหมาย ความรู้เกี่ยวกับผลที่ตามมาทางกฎหมายจากการแต่งงานขณะอายุน้อย ความรู้เกี่ยวกับผลที่ตามมาด้านสุขภาพจากการแต่งงานขณะอายุน้อย แหล่งข้อมูลที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและผลทางกฎหมาย และสื่อที่ติดตามเป็นประจำ) ที่มีผลต่อตัวแปรตามคือเจตนาที่จะแต่งงาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเจตคติต่อการแต่งงานทางบวกจะมีเจตนาที่จะแต่งงานมากกว่ากลุ่มที่มีเจตคติต่อการแต่งงานทางลบ กล่าวได้ว่า ตัวกำหนดโดยตรงของพฤติกรรมตามที่อธิบายไว้ใน TPB คือเจตคติต่อพฤติกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีอิทธิพลต่อเจตนา (Ajzen, 2020) และพบว่าในกลุ่มที่เห็นด้วยกับบรรทัดฐานทางสังคม (ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม) ก็มีเจตนาที่จะแต่งงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับบรรทัดฐานทางสังคม จากข้อมูลและผลการศึกษาดังกล่าวเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสังคมไทยที่มีบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม บทบาทและหลักปฏิบัติที่ชัดเจนต่อการสร้างครอบครัวหรือการแต่งงาน (Jaisuekun & Sunanta, 2023) ที่คล้ายคลึงกับประเทศเอธิโอเปียในการศึกษาของ Abdurahman et al. หากจะกล่าวว่าความคาดหวังของบุคคลอ้างอิงในสังคมนั้นนำมาสู่บรรทัดฐานทางสังคมไทยตามที่ทฤษฎีของ Bicchieri ได้กล่าวไว้ ได้สร้างอิทธิพลไปสู่เจตนาที่จะกระทำพฤติกรรมใด ๆ ของบุคคลตามทฤษฎีของ Fishbein & Ajzen การศึกษาข้างต้นก็พอจะทำให้เห็นความเชื่อมโยงดังกล่าว

การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมต่อเจตนาที่จะแต่งงานของวัยรุ่นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา เนื่องจากในหลาย ๆ ประเทศมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนี้ (Nejatian, 2021; Shahrabadi, 2017; Xie, 2022) แต่ในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาในประเด็นนี้กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา ผู้วิจัยจึงหวังว่าการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำร่องให้เห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมของวัยรุ่นไทยยุคปัจจุบันและนำไปสู่การศึกษาที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของบรรทัดฐานสังคมไทย และเจตคติของวัยรุ่นไทยที่มีต่อการแต่งงานโดยใช้ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action; TRA) ที่พัฒนาโดย Martin Fishbein & Icek Ajzen จากทฤษฎีดังกล่าวจึงนำมาสู่ตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม และเจตคติต่อการแต่งงาน ที่อาจมีอิทธิพลต่อเจตนาที่จะแต่งงานของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้ เพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ทันสมัยมากขึ้นและขยายขอบเขตจากองค์ความรู้เดิมในประเด็นนี้ที่ยังมีไม่มากนักในวัยรุ่นไทย รวมถึงเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนนโยบายในการเพิ่มประชากรของภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาการลดลงอย่างต่อเนื่องของอัตราเจริญพันธุ์ในประเทศ และนำมาซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมไทยดั้งเดิมเกี่ยวกับการแต่งงานที่มีมาอย่างช้านาน ว่าในสังคมปัจจุบันนี้ยังคงมีอิทธิพลหลงเหลืออยู่มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม และเจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนิสิตหรือนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมและเจตคติต่อการแต่งงานมีอิทธิพลต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนิสิตหรือนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย จำนวน 1,680,885 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power version 3.1.7 สำหรับการคำนวณทำการกำหนด Test Family คือ F-test และ Statistical test คือ Linear multiple regression: Fixed Model, R^2 deviation from zero โดยกำหนดค่า $(1-\beta)$ เท่ากับ 0.95 ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.05 จำนวนตัวแปรทำนาย เท่ากับ 3 ค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.08 (ขนาดเล็ก) ตามคำแนะนำจาก บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร (2563) ผลการคำนวณมีขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวนประมาณ 219 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบ การสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental sampling) ดำเนินการแจกแบบสอบถามผ่านนักศึกษาที่บังเอิญพบเจอหรือเดินผ่าน และแจกแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีแต่ละมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยในทุก ๆ ครั้งจะมีการขอความยินยอมก่อนแจกแบบสอบถาม จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 218 คน แต่พบว่า 2 คนที่ตอบข้อมูลไม่สมบูรณ์ จึงทำให้เหลือข้อมูลสำหรับนำมาวิเคราะห์จำนวน 216 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเรื่องอิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม และเจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล

แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษาในปริญญาตรี และมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการแต่งงาน

แบบสอบถามเจตคติต่อการแต่งงาน โดยผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ Abdurahman et al., (2023) ซึ่งเป็นการวัดเจตคติในองค์ประกอบของความรู้สึกและการรู้คิด ประกอบด้วยข้อคำถามสำรวจเจตคติต่อการแต่งงานทั้งหมด 9 ข้อ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “เมื่อคิดถึงการแต่งงานฉันรู้สึกมั่นคง” “ฉันรู้สึกยินดีที่จะแต่งงาน” เป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .885

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม

แบบสอบถามความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม โดยผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ Abdurahman et al., (2023) ประกอบด้วยข้อคำถามสำรวจความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคมทั้งหมด 5 ข้อ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “บุคคลรอบตัวฉันส่วนใหญ่จะตัดสินใจแต่งงาน” “คนไทยส่วนใหญ่มักจะแต่งงาน” เป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .815

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม

แบบสอบถามความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม โดยผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ Abdurahman et al., (2023) ประกอบด้วยข้อคำถามสำรวจความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมทั้งหมด 5 ข้อ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “พ่อแม่และผู้ปกครองของฉันคาดหวังให้ฉันและบุคคลที่เพศเดียวกับฉันแต่งงาน” “บุคคลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญคาดหวังต่อฉันและบุคคลที่มีเพศเดียวกับฉันให้แต่งงาน” เป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .826

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเจตนาที่จะแต่งงาน

แบบสอบถามเจตนาที่จะแต่งงาน โดยผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action; TRA) ที่พัฒนาโดย Fishbein & Ajzen (1975) ประกอบด้วยข้อคำถามสำรวจเจตนาที่จะแต่งงานทั้งหมด 5 ข้อ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ฉันวางแผนที่จะแต่งงาน” “สำหรับฉันการแต่งงานถือเป็นเรื่องจำเป็น” เป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือ ไม่เห็นด้วย จนถึง 5 คือ เห็นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .861

ข้อคำถามในแบบสอบถามทุกฉบับได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย โดยนำข้อคำถามที่ผ่านการทดสอบอำนาจการจำแนกรายข้อมาวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นๆ (corrected item-total correlation หรือ CITC) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (หนึ่งหาง) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับค่า r วิกฤตของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า CITC ต่ำกว่าหรือเท่ากับค่า r วิกฤตจะถูกคัดออกเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพและทำซ้ำจนกว่าข้อคำถามที่วิเคราะห์ในครั้งเดียวกันจะผ่านทุกข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นๆ พบว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามกระบวนการที่เป็นมาตรฐาน ดังนี้ โดยระบุค่าชี้แจงการวิจัย รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยทั้งหมด และขอความยินยอมก่อนแจกแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเรื่องอิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม และเจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา ระดับปริญญาตรี และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในทุกฉบับ สุดท้ายผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างไปบันทึกคะแนนโดยการลงรหัส (Coding) บันทึกข้อมูล (Key) แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential statistic) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้

2.1 หาค่าสหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

2.2 วิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งผลการศึกษาแสดงดังตารางต่อไปนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ลักษณะและข้อมูลประชากรตามจำนวน (n) และร้อยละ (%) เพศ ช่วงอายุ ชั้นปีการศึกษาและมหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มตัวอย่าง	
	n	%
เพศ		
ชาย	63	29.2
หญิง	135	62.5
LGBTQ+	18	8.3
ชั้นปีการศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	37	17.1
ชั้นปีที่ 2	41	19.0
ชั้นปีที่ 3	113	52.3
ชั้นปีที่ 4	25	11.6
มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา (จำแนกตามจังหวัด)		
กรุงเทพฯ	172	79.6
ปทุมธานี	19	8.8
ชลบุรี	7	3.2
เชียงใหม่	5	2.3
พิษณุโลก	4	1.9
มหาสารคาม	4	1.9
นครปฐม	2	0.9
ขอนแก่น	2	0.9
อุตรดิตถ์	1	0.5

หมายเหตุ: n = 216 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคือ 20.39 ปี (S.D. = 1.30)

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.5 (135 คน) เพศชายมีร้อยละ 29.2 (63 คน) และ LGBTQ+ อยู่ที่ร้อยละ 8.3 (18 คน) มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 20.39 ปี (S.D. = 1.30) กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.3 (113 คน) ตามมาด้วยชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีร้อยละ 19.0 (41 คน) ชั้นปีที่ 1 มีร้อยละ 17.1 (37 คน) และชั้นปีที่ 4 มีร้อยละ 11.6 (25 คน) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คิดเป็นร้อยละ 79.6 (172 คน) มหาวิทยาลัยจังหวัดปทุมธานี คิดเป็นร้อยละ 8.8 (19 คน) จังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ 3.2 (7 คน) จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 2.3 (5 คน) จังหวัดพิษณุโลก คิดเป็นร้อยละ 1.9 (4 คน) จังหวัดมหาสารคาม คิดเป็นร้อยละ 1.9 (4 คน) จังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 0.9 (2 คน) จังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 0.9 (2 คน) และจังหวัดอุดรธานี คิดเป็นร้อยละ 0.5 (1 คน)

2.ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานและเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

	M	SD	1	2	3	4
1.ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม	3.212	.798	-			
2.ความคาดหวังบรรทัดฐานทางสังคม	2.446	.938	.535**	-		
3.เจตคติต่อการแต่งงาน	2.703	.781	.453**	.515**	-	
4.เจตนาที่จะแต่งงาน	2.743	1.000	.398**	.467**	.747**	-

** p < .001

จากตารางที่ 2 พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงาน และเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อำนาจในการทำนายของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ตัวแปร	B	SE	95% CI		t	p
			LL	UL		
(Intercept)	-.022	.205	-.427	.383	-.109	.913
ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม	.049	.069	-.087	.186	.711	.478
ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม	.103	.061	-.018	.223	1.675	.095
เจตคติต่อการแต่งงาน	.872	.070	.734	1.009	12.503	<.001

หมายเหตุ: R = 0.753, R² = 0.568, n = 216, CI = Confidence Interval, LL = Lower Limit, UL = Upper Limit, F = 92.788

จากตารางที่ 3 พบว่าความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานไม่ได้ส่งผลร่วมกันทำนายเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายเท่ากับ .568 แสดงว่าความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคมและความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมไม่ได้ส่งผลต่อการร่วมกันทำนายเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แต่เจตคติต่อการแต่งงานเป็นตัวแปรที่มีผลสามารถทำนายเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ร้อยละ 56.8

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอิทธิพลของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์อำนาจในการทำนายของความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานที่มีต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพบว่า ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม ความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการแต่งงานมีอำนาจในการร่วมทำนายเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยหากพิจารณาอำนาจการทำนายรายตัวแปร ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายเจตนาที่จะแต่งงานมากที่สุดจะเป็นเจตคติต่อการแต่งงาน สามารถอธิบายได้ว่าเจตคติต่อการแต่งงานมีอิทธิพลต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Shahrabadi (2017) และ Nejatian (2021)

ที่ได้ผลว่าเจตคติต่อการแต่งงานมีอำนาจในการทำนายเจตนาที่จะแต่งงาน กล่าวได้ว่าการมีเจตคติในเชิงบวกต่อการแต่งงานก็จะมีอิทธิพลทำให้เจตนาในการแต่งงานมีมากขึ้นตามไป

สำหรับตัวแปรความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคม และความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม ผลการศึกษาออกมาไม่มีอำนาจในการทำนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด การที่ผลออกมาเป็นดังนั้นสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองต่อตนเอง (Self-construal) บรรทัดฐานทางสังคมนั้นมักจะมีอิทธิพลต่อคนไทยเนื่องด้วยคนไทยมีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองต่อตนเองแบบกลุ่มนิยม (Interdependent) ซึ่งต่างจากประเทศทางตะวันตกที่จะเป็นแบบอิสระนิยม (Independent) มากกว่า หมายความว่าคนไทยจะให้ความสำคัญต่อมุมมองของบุคคลอื่นต่อการกระทำของตนเองมากกว่า คนในสังคมฝั่งตะวันตก (Panpothong, 2023) ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดและเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมไทยก็มักจะเป็นครอบครัว และตามบริบทของวัฒนธรรมไทย บิดา มารดา หรือผู้ปกครองก็มักจะคาดหวังให้บุตรเชื่อฟัง ทำให้วัยรุ่นไทยในยุคก่อนก็มักจะยอมเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ปกครอง แต่ในปัจจุบันสังคมไทยได้รับอิทธิพลของแนวคิดทางประเทศตะวันตกจากสื่อออนไลน์ ซึ่งทำให้วัยรุ่นไทยต้องการมีอิสระในการเลือกมากขึ้น จึงเกิดความขัดแย้งกับผู้ปกครองแบบที่ยังมีความคาดหวังของพฤติกรรมที่เชื่อฟังและการปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือความคาดหวังของตัวผู้ปกครองเอง (Pummanee, 2018) สำหรับหลายครอบครัวในไทยการแต่งงานก็ถือเป็นหนึ่งในความคาดหวังที่ผู้ปกครองเองก็มีต่อบุตร เพราะในแนวคิดเดิมมองว่าการแต่งงานมีลูกคือความมั่นคงในชีวิต แต่ด้วยแนวคิดของการมีอิสระในการตัดสินใจของสังคมปัจจุบัน ก็อาจมีอิทธิพลมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดดังกล่าวได้ หรือทำให้ความคาดหวังจากแนวคิดนั้น ไม่มีผลต่อบุคคลอีกต่อไป เนื่องจากในปัจจุบัน วัยรุ่นมีอิสระในการคิดตัดสินใจด้วยตนเอง บรรทัดฐานเรื่องการแต่งงานในแนวคิดยุคใหม่จึงถูกมองว่าไม่ใช่เรื่องที่สำคัญในชีวิตเท่าเดิมด้วยบทบาททางเพศที่เปลี่ยนไปและควรเป็นอิสระในการตัดสินใจของตน แม้ว่าวัยรุ่นจะรับรู้ถึงการมีอยู่ของบรรทัดฐานเดิม แต่อาจจะไม่ส่งผลต่อเจตนา ตามที่ Bicchieri (2014) ได้เสนอไว้ว่าบรรทัดฐานและความเชื่อเดิมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อมีทางเลือกใหม่เข้ามา (ในที่นี้คืออิสระในการตัดสินใจแต่งงาน) และบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อทางเลือกใหม่นั้น ทำให้บุคคลอาจเลือกไม่ทำตามบรรทัดฐานเดิม และใช้วิธีการทำทนายเมื่อมีความคาดหวังให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานเดิมจากผู้อื่นเข้ามา (เช่น ผู้ปกครอง) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของการพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือการพิจารณา ร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามการทำทนายเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้บรรทัดฐานเดิมนั้นเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาในประเด็นนี้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการเปลี่ยนแปลงของบรรทัดฐานการแต่งงานในสังคมไทย

สรุป

ผลจากการศึกษาพบว่าเจตคติต่อการแต่งงานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลกับเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ในขณะที่ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคมและความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่อเจตนาที่จะแต่งงานแต่อย่างใด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีมุมมองต่อตนเอง (Self-construal) ในลักษณะอิสระนิยม (Independent) ที่ให้ความสำคัญกับความคิดของตนเองหรือความมีอิสระในการตัดสินใจ มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของบุคคลอื่น จึงทำให้ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคมและความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคม ไม่มีอิทธิพลต่อเจตนาที่จะแต่งงานของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานหรือองค์กรด้านการวิจัย การจัดทำนโยบาย การจัดทำโครงการ สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและวางแผนเพื่อจัดทำนโยบายเพื่อเพิ่มอัตราเจริญพันธุ์ในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นที่การปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคคลที่มีต่อการแต่งงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม เช่น อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคมในประชากรไทยในยุคปัจจุบัน
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากทั่วภูมิภาคให้มีจำนวนใกล้เคียงกันเพื่อความแม่นยำของข้อมูล เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยในจังหวัดกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการศึกษานี้
3. ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ละเอียดยิ่งขึ้นเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อเจตนาที่จะแต่งงาน รวมถึงระดับการรับรู้ความคาดหวังเชิงประจักษ์ทางสังคมและความคาดหวังเชิงบรรทัดฐานทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่ละเอียดยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). สรุป รายงานจำนวน

นักศึกษา ปีการศึกษา 2567 ภาคการศึกษาที่ 1.

https://info.mhesi.go.th/stat_std_all.php?search_year=2567

- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2563). *ขนาดอิทธิพล การวิเคราะห์อำนาจ การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยโปรแกรม G*Power*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมินดารา อริยธาดา. (2564). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ โดยส่งผ่านความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา สาขาผู้ประกอบการ (ปริญญาโทบริหารวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Abdurahman, D., Assefa, N., & Berhane, Y. (2023). Adolescent Girl's Early Intention to marriage and its Determinants in Eastern Ethiopia: A Social Norms Perspective. *Sage Open*, 13(2), 1-11. <https://doi.org/10.1177/21582440231182352>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Ajzen, I. (2020). The theory of planned behavior: Frequently asked questions. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(4), 314–324. <https://doi.org/10.1002/hbe2.195>
- GBD 2021 Fertility and Forecasting Collaborators. (2024). Global fertility in 204 countries and territories, 1950–2021, with forecasts to 2100: A comprehensive demographic analysis for the Global Burden of Disease Study 2021. *The Lancet (London, England)*, 403(10440), 2057–2099. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(24\)00550-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(24)00550-6)
- Bicchieri, C. (2006) *The grammar of society: The nature and dynamics of social norms*. Cambridge University Press, New York.
- Bicchieri, C., & Mercier, H. (2014). Norms and beliefs: How change occurs. In M. Xenitidou & B. Edmonds (Eds.), *The complexity of social norms* (pp. 37–54). https://doi.org/10.1007/978-3-319-05308-0_3
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley
- Fukuda, S. (2020). Marriage will (continue to) be the key to the future of fertility in Japan and East Asia. *Vienna Yearbook of Population Research*, 18, 71–80. DOI: 10.1553/populationyearbook2020.deb07
- Jaisuekun, K., & Sunanta, S. (2023). Til death do us part? End-of-life care for ageing Western husbands in Thailand. *Gender, Place & Culture*, 31(12), 1667-1689. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2023.2229059>

- Lee, M. (2022). *The Consequences of Declining Fertility for Social Capital: Joint Economic Committee Report*. Joint Economic Committee Republicans.
https://www.jec.senate.gov/public/_cache/files/635c69dc-6a5a-467b-b7b0-3ab906fb4a94/the-consequences-of-declining-fertility-for-social-capital.pdf
- Mackie, G., Moneti, F., Denny, E., & Shakya, H. (2015). *What are social norms? How are they measured?* San Diego, CA: UNICEF and University of California, San Diego, Center on Global Justice.
- Nejatian, M., Alami, A., Tehrani, H., Jahantigh, H., & Jafari, A. (2021). Attitude, Intent and Different Aspects of Marriage in University Students: A Path Analysis. *Journal of Divorce & Remarriage*, 63(3), 184–199.
<https://doi.org/10.1080/10502556.2021.1993024>
- Panpothong, N., & Phakdeephassook, S. (2023). Independence or Interdependence?: The Thai Self-Construal as Reflected by Linguistic Evidence. *Manusya: Journal of Humanities*, 26(1), 1-25. <https://doi.org/10.1163/26659077-26010002>
- Pummanee, T., Tedla, Y. G., & Riesch, S. K. (2018). Barriers to the quality of parent-adolescent communication in Thailand: An ecological system analysis. *International Journal of Child Development and Mental Health*, 6(1), 87-101. Retrieved from <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/cdmh/article/view/122867>
- Rattanawijan, S. ., & Srimuang, D. (2022). “Why Do Not You Get Married?”: World View of Woman and Marriage in Thai Society. *Academic and Research Journal of Liberal Arts (Online)*, 17(2), 190–204. <https://doi.org/10.14456/lar.2022.21>
- Raymo, J. M., Uchikoshi, F., & Yoda, S. (2021). Marriage intentions, desires, and pathways to later and less marriage in Japan. *Demographic research*, 44, 67–98.
<https://doi.org/10.4054/demres.2021.44.3>
- Retherford, R. D., Ogawa, N., & Matsukura, R. (2001). Late Marriage and Less Marriage in Japan. *Population and Development Review*, 27(1), 65–102.
<https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2001.00065.x>
- Shahrabadi, R., KarimShai-Shahanjarini, A., Dashti, S., Soltanian, A., & Garmaroudi, G. (2017). Predictors of intention to marriage based on theory of planned behavior among university students in Iran. *Electronic physician*, 9(4), 4090–4095.
<https://doi.org/10.19082/4090>

- Tamizarasi, K., & Jecinth, J. R. B. (2023). Relationship between general attitude towards marriage and aspects of marriage in young adults. *The International Journal of Indian Psychology*, 11(3), 276–283. <https://doi.org/10.25215/1103.276>
- United Nations Population Fund (UNFPA). (2015). *The state of Thailand's population 2015: Features of Thai families in the era of low fertility and longevity*. Retrieved from <https://thailand.unfpa.org>
- Xie, J., & Hong, X. (2022). Research on Factors Affecting Chinese College Students' marriage intention: Applying the Theory of Planned Behaviour. *Frontiers in psychology*, 13, 868275. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.868275>